

KRIZE NAŠICH LESŮ – PLOŠNÉ HYNUTÍ POROSTŮ NA SEVERNÍ MORAVĚ JE JEN ZAČÁTEK

Plošně odlesněná krajina na Bruntálsku. Foto Jakub Schramm

Na severní Moravě se odehrává pravděpodobně největší kůrovcová kalamita v historii naší země. Plošně hynou smrkové porosty napadené kůrovci – zejména lýkožroutem smrkovým a lýkožroutem severským.

Obecně známé příčiny jsou smrkové lesy, vysázené v minulosti v nižších a středních polohách, a současné projevy globální klimatické změny, zejména epizody sucha. Situaci komplikuje skutečnost, že smrky napadené lýkožroutem severským lze obtížně identifikovat včas. V začátku kalamity k tomu ovšem přispěl i způsob zadávání zakázek u Lesů ČR. Provozní pracovníci totiž nemohou zpracování kůrovcem napadených stromů zadávat operativně napřímo, ale přes velké lesnické společnosti se, kterými mají komplexní smlouvy, a ty zase přes jejich subdodavatele. V letech

2013–2015, tedy ještě před eskalací kalamity suchým rokem 2015, udělily Lesy ČR pokuty dodavatelským subjektům za pozdní asanaci 90 140 m³ smrků – převážně právě na severní Moravě. Více [zde](#). Dalším problémem je absolutní nedostatek pracovních sil v lesním hospodářství, což je mj. také důsledkem nepovedené transformace státních lesů v devadesátých letech a návazné politiky MZe, tzv. "Dřevěné knihy" schválené ministrem Ivanem Fuchsou (ODS) v roce 2011.

I přes veškeré nasazení a úsilí lesníků se nedaří další šíření kalamity zastavit, takže kůrvec se dál šíří, nyní již i do Chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Největší škody na lesním prostředí ale nečiní kůrvec, nýbrž holiny, které plošnou těžbou vznikají. Protože se nejedná o lesy v národním parku

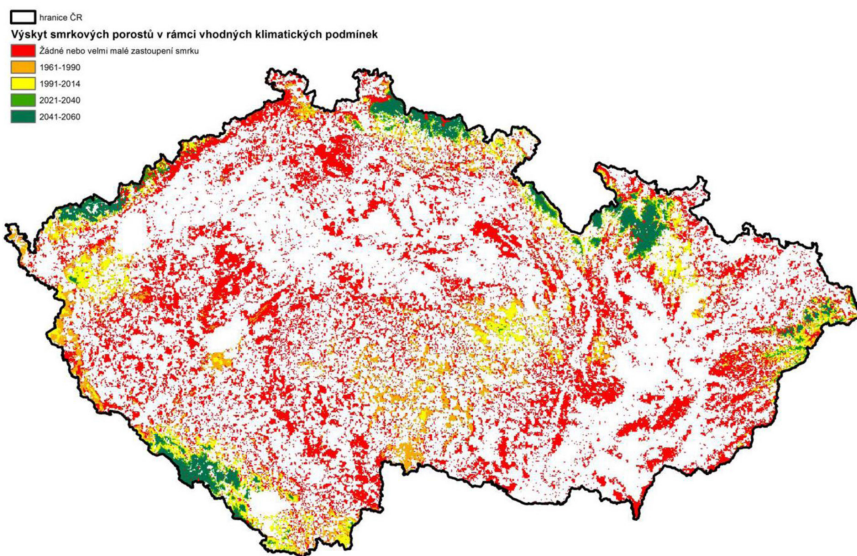
nebo v národních přírodních rezervacích, kde by bylo možné těžby napadených stromů zastavit, musí vlastníci lesů všechny napadené stromy vytěžit, ačkoliv to mnohde již nedává smysl. Efektivnější by bylo soustředit nedostatečné zpracovatelské kapacity do oblastí, kde hrozí šíření kůrovce do dosud nenapadených lesů (podobně jako zásah hasičů při požáru). To ale zákon o lesích, který nařizuje kácet každý napadený strom, neumožňuje (krom NP a NPR). Dle údajů Lesů ČR tak vzniklo od roku 2015 na pouhých čtyřech kalamitních lesních správách (LS Šternberk, LS Bruntál, LS Vítkov, LS Město Albrechtice) celkem čtyři tisíce hektarů holin se všemi důsledky, jako je degradace a eroze lesní půdy, narušení vodního režimu v prvních letech po těžbě, změny biodiverzity atd.

Celkem bylo v roce 2015 evidováno 1,5 milionů m³ kůrovcem napadených stromů, v roce 2016 to byly 3 miliony m³. Z toho polovina na uvedených čtyřech lesních správách na severní Moravě – za jediný rok tu bylo vytěženo mnohem více kůrovcového dřeva než za 5 let kalamity na Šumavě (2008–2012). V roce 2017 se očekává nárůst na cca 4 miliony m³ kůrovcem napadených stromů.

Lze mluvit o krizi našich lesů. Je více než pravděpodobné, že i když dojde k regresi této kalamity, severní Moravou to neskončí. Změny klimatických podmínek pro pěstování smrku ukazuje mapka. A hynutí nepostihne jen smrkové porosty, již nyní dochází podobně k plošnému hynutí borových lesů. Které dřeviny postihne dál?

Na nutnost změn lesního hospodaření odborníci dlouho upozorňují. Viz například [Stanovisko vědců a odborných pracovníků ke stavu českých lesů](#) (přes 300 signatářů) z května 2006. V roce 2008 schválila vláda Národní lesnický program II., který byl příslibem potřebných změn. Ministerstvo zemědělství jej ovšem ignoruje, stejně jako Zásady státní lesnické politiky z roku 2012, a žádné významné kroky ke změně dosud nepodniklo. Kdyby již tehdy reagovalo úpravou legislativy a dotační politiky a nechalo lesy v majetku státu hospodařit podle certifikovaných pravidel FSC (Forest Stewardship Council), mohla být už cca desetina (za deset let se obnoví cca 1/10 lesů) českých lesů na krizi lépe připravena. Inspiraci k tomu, co je třeba udělat, najdete [zde](#).

Jaromír Bláha

Výskyt smrkových porostů v podmínkách klasifikovaných jako vhodné na základě normálového období 1961–1990. Zdroj Čermák P., Mikita P., Kadavý J., s. 32, Sborník příspěvků ze semináře Problémy dlouhodobé udržitelnosti pěstování smrkových porostů v hospodářských lesích na území chráněných krajinných oblastí